

Чичен Ица

A photograph of the Pyramid of Kukulcan at Chichen Itza, Mexico. The pyramid is a large, stepped stone structure with a wide staircase on the right side. It is set against a sky with scattered white clouds. The foreground consists of a green grassy field, and the bottom of the image shows a stone wall and some foliage.

Чичен Ица



Чичен Ица ажэйтэзатэи ақалақь ахыз ауп. Иахьа
ха хкынза иаазеит иара ахыжэжэарақэа. Ианраамтаз
урт чыдала ипшз аз архитектуратэ хыбрақэан, убри
акынтэ 2007 шықэсазы адунеи адыашьахэ ғыцкэа
рсиа иалашэит. Чичен Ица Мексика,
адгьылбжьахабжа Иукатан акноуп иахьыкоу,
изыргылазгьы маиа жэл архылтцшытрақэа роуп.
Маиаа даара икэышыз, ахдырра харақ змаз,

ижәйтәзатәииз жәла-
рын. Урт иаҗыртцеит
амзар, ажәџани аецә-
акәеи тырцаауан,
идырғылон аҗшзара
иакны иагоз акала-



кыкәа. Убарт иреиуоуп Чичен Ица захьзыз
акалакыгы. Маиа жәлар рзы ари акалакы
акрызтазкуа культуратә центрин, избанзар анхартатә
џынкәа рымацара ракәмызт ара игылаз, ара икан
аныхабаакәа, арлахҗыхырта атыҗкәа, ахәмарыр-
такәа, агәашыа җшзакәа, ахыргыагыкәа. Акалакы зегь



хахәла ичаҗан. Уи
акатцаразы иатахын агәа-
хәареи аҗабаа дуззеи.
Маиаа рхылтшытракәа
казара харакыла, гәца-
ракрала хахәцыҗхыза

аус адырулон. Чичен Ица еипыш икоу акалакы
аҗызтаз, ирылшеит шәышыкәсала ауаа зыршанхоз,

еиуеипъшым абиѣарақәа п̄шзарала рыбла хызкуаз ақалақь ақатцара.

Чичен Ица аѣцара аѣоурых

Чичен Ица аргылара иалагеит абыжбатәи ашәышықәсазы. Уи иаразнак иргыламызт. Атцарауаа ишырып̄хьазо ала, ақалақь еизҳаит, иѣеит абжьбатәи–ажәабатәи (VII-X ашә.) ашәышықәсақәа ианрыцанакуаз аамтазы.



Маиаа рхылтцшьтрақәа рып̄стазаара ус ит̄ынчны имѣасуамызт. Лассы-лассы аѣацәа рықәлон, даргьы

ахыхъчаразы еибашьлар акэын. Аҗацәа имѡаҗыргоз
ақэыларакәа ажелар еснагъ ршьара иқэызкьоз
акакэын. Аха икоуп убас еипш ампыцахалаѡцәа,
ақалақькәа рацәак ихызмырбгало, ипъхастазымтәуа,
ауаагъы уи акара цәгъара рзаазымго.



Урт еихарак рымчи, рыѡѡэареи, рнырреи роуп
иаадырпъшырц иртаху. А 10-тәи ашәышықәсазы убас
иказ аҗа дрыкәлеит маиаа. Урт атолтекцәа хәа
изышьтаз ракэын. Атолтекцәа Чичен Ица арбгара
акэым, маиаа ркультуреи дара ркультуреи еиларцарц,
ақалақьгъы иаццаны еицдыргыларц рызбеит.

Атолтекцэа уи рылшеит. А-10–тэи ашэышықэсаз атолтекцэа ркультура Чичен Ица анырра бэбэа азнауит. Адунеи ағы зегы еицырдыруеит Чичен Ица икоу апирамида Ель Кастилио. Уи маиааи атолтекцэеи еицдыргылаз акоуп. Иахьа уи еицш ацшзареи, адуреи, аказара хараки зныцшуа, адунеи зегь зыршанхо даеа ргыларак ыкамзар калап.



Ацарауаа ргэаанагарала, Чичен Ица адуреи амчи ацэызуа иалагеит ажэахатэи (XIII-ашэ) ашэышықэсазы. Азэгы издыруам уи аилабгара

зыхъаз. Аибашьракъэ ракэхап ақалакъ ду ықэызгаз. Ақалакъ ахыжэжэарақэа Мексика ахэынтқарра иатәуп, Иунеско урт адунеитә культуратә тынханы иагъхъазеит.

Чичен Ица архитектуратә бакақэа

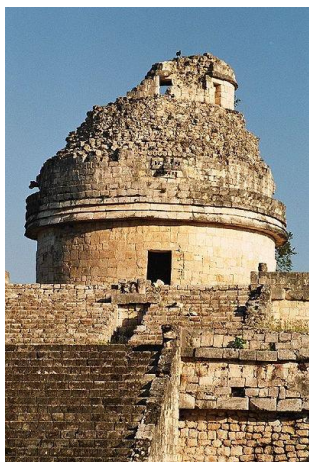
Чичен Ица иатцанакуа архитектуратә бакақэак рбгазамкэа иахъагъы иаанханы икоуп. Зегъ иреихау хыброуп Аибашьцэа рныхабаа захъзу аргылара. Уи иамоуп 1000 шыака зѣагъхъа игылоу азал ду. Урт ашыакақэа итахаз аибашьцэа рахъзалоуп ишыргылоу.



Атцарауаа изларыпъхъазо ала, Аибашыцэа рныхабаа
маиааи атолкетцэеи еицдыргылаз акоюп.

Маиаа рхылтыштыракэа, ишдыру еипъш,
астрономиа рнапы алакын. Аетцэакэа рыхэапъшреи
рытцэареи рзы идыргылеит аобсерваториа. Уи Чичен
Ица ақалақъ амрагыларахъ алоуп иахыкыкоу, мексикаа
Каракол хэоуп ишбашытоу.

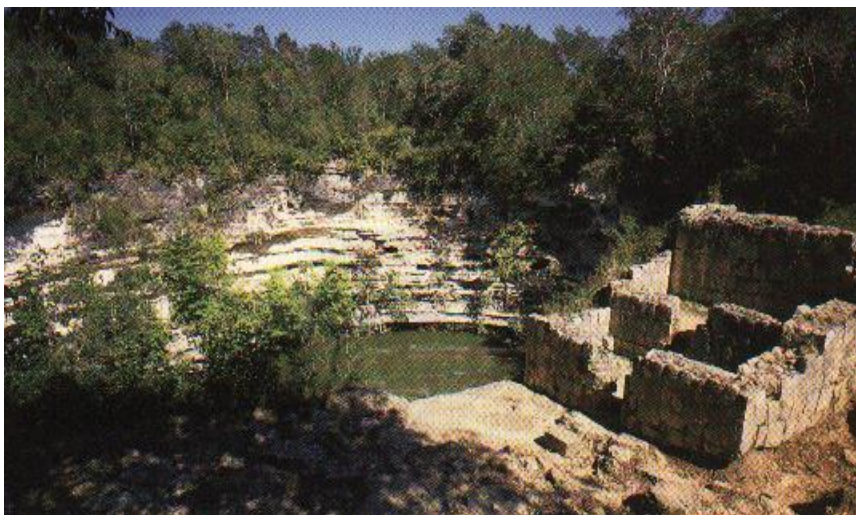
Каракол



Астрономиа адаггы маиаа
ампыл асраҕы ирыцназго уаа
дыкамызт. Ампыл асра даара
ирылацэан икан.

Чичен Ица ақалақъ акны
ипъшаауп ампыл асразы
астадион. Чичен Ица акны
мацара акэымкэа, адгбылб-
жъахабжа Иукатан ахынза-назаазоз ирацэоуп абас
еипъш икоу астадионкэа. Архиологцэа ирыпъшааит
500 ркынза ампыласыртакэа. Урт роуракэа 168 метра

иназоит, рытбаара - 38 метра. Хаамтазтәи ампыласырта дукәа акырза иреихауп. Астадион иаакәыршаны икоу атзамц афазара 8 метрак иназо ишьтыхуп. Иара убасгыы Чичен Ица ипъшаауп ө-цець дуззак. Руак ацак чыда амоуп, ипъшьоу ацець хәа иашьтоуп.



Маиа жәлар арака анцәакәа рыхъзала апъсататә карцон, убри ауп ацецьгыы ипъшьоу хәа хъзыс изартаз.

Чичен Ица икоу иарбан ргыларазаалакгыы ахатә тоурых амоуп. Аха зегь реиха ацакы змоу хәа

иҗхъазоу, Чичен Ица агәта игылоу, ақалақьгьы хаҗрас иамоу апирамида Ель-Кастилио ауп.

Ель-Кастилио (Кукулкан апирамида).

Ель- Кастилио – ари апирамида ахьыкоу Чичен-Ица ауп. Уи Кукулкан хәагьы иашьтоуп. Кукулкан –



жәытәзатәи символуп, Алада Америкатәи ақәа анцәахәы иоуп. Кукулкан–амтцәыжәса змоу (иҗыруа) матуп. Ажәытәан Алада Америкатәи ахыл-цышьтрақәа даара пату ақәырцон иагьацәшәон ари амат. Чичен Ица игылоу апирамида уи анцәахәы ихьзалоуп издыргылаз. Апирамида ашьапаґы иануп

амтцэыжэа змоу аматкэа рсахьакэа. Маиааи толтекааи рхылцышытракэа акэа анцэахэы Кукулкан зыпсы тоу ауаа рыгэкэа тыхны псататэыс изнаргон, уи игэы иахэо картарц, ддыргэыбзыбырц азы.

Изыртаххарыз Маиааи атолтекцэеи акэа анцэахэы имцаныхэара? Атоурыхтэ хытцхыртакэа ишахдырбо ала, урт адгьылкэаарыхра рнапы алакын: ицэафэон, илатон, аеафра таргалон. Аеафра бзиа аиуразы, ишдыру еипш, иатахуп ианаамтоу акэеи амра ашэахэакэеи.



Маиеи атолтекцэеи акэа анцэахэы ихэон акэа аиуырц азы, апсататэггы изааргон.

Ель-Кастилио маиаа идыргылаз апирамидакэа зегы ирейхауп, зегь рейха еицырдыруа икоуп. Апирамида ашыапы инаркны ахыцэкэа акынза чкц шыапыкэыргыларта змоу ахахэтэ мардуан аҕаҕсаны икацоуп. Маиаа иаҕырттаз амзар инакэыршэаны, ашыкэс азы зака мшы ыкоу акара икоуп ахахэтэ мардуан ашыапыкэыргылартакэа рхыҕхьазарагы.



Ирхэоит, марти сентиабри амзакэа раан, амра анташэо аамтазы ицашьахэу акы убартоуп хэа апирамидаҕы. Уи – апирамида аҕадахьтэи аганала иамоу амардуан иаҕалан инеиуа агагоуп. Ирхэоит амардуан иаҕахэазаны ихало амат ду асахьа амоушэа уи агага.

Ацыхэтэажэа

Ишахбо ала, Чичен Ица даара аинтерес зцоу, ипъшзоу қалакъуп. Иахъа уи иаднапъхъалоит хыпъхъазара рацэала атуристцэеи археологцэеи. Имачым ахыбрақэа арака макъана итцаам, археологцэа аус здырымулац. Атуристцэа ирбарц ртахуп арт апъшзарақэа зегъы. Ишыказаалакгъы, Чичен Ица иатцанакуа аргыларақэа зегъ иамыргэыръбац, иамыршанхац уаъ дыкам.